

EUfolio – pregled obstoječih politik in praks

Kratek povzetek

Uredila: Vaino Brazdeikis, Gintare Valineviciene

CYPRUS PEDAGOGICAL INSTITUTE

Comisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

REPUBLIC OF SLOVENIA
MINISTRY OF EDUCATION,
SCIENCE AND SPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Lifelong
Learning

Projekt je bil sofinanciran s podporo Evropske komisije. Ta publikacija odraža zgolj stališče njenih avtorjev, Komisije ne more odgovarjati za uporabo katerihkoli informacij, ki jih vsebuje ta publikacija.

Naslov projekta	EU Classroom ePortfolios
Kratika	EUfolio
Številka projekta	535910-LLP-1-2012-1-IE-KA1-KA1ECETB
Številka pogodbe	2012 - 5124 / 011 - 001
Številka rezultata	8
Delovni paket	3
Vodja delovnega paketa	Centre of Information Technologies in Education (CITE), Litva
Raven diseminacije	Javno
Rok	14/03/2015
Status	Končni
Verzija	Kratek povzetek
Avtor(ji)/Urednik(i)	Vaino Brazdeikis, Gintare Valineviciene
Prispeveki	Andrea Ghoneim
Citati	Brazdeikis, Vaino & Valineviciene, Gintare. 2015. EUfolio – pregled obstoječih politik in praks . Slovenian translation of English original „Review of Existing ePortfolio Policies and Practices (short version)“.

Predstavitev

Konzorcij projekta EUfolio sestavlja 14 institucij iz 7 evropskih držav, ki sodelujejo v procesu raziskovanja in implementacije ter tako vzpostavljajo omrežje strokovnjakov za politike, raziskovalcev, izobraževalnih strokovnjakov in praktikov.

V pregledu obstoječih politik analiziramo trenutne pristope in smeri, v katere se razvija uporaba e-listovnikov v izobraževanju, vključno z vrednotenjem in evalvacijo, načrtovanjem učenja in poklicnim usposabljanjem učiteljev. Pregled politik izhaja iz naslednjih raziskovalnih vprašanj:

1. Kako so e-listovniki opredeljeni? Kakšne bi lahko bile vloge e-listovnikov?
2. Na kakšen način bi lahko e-listovnike uporabili kot orodje za razvijanje in spremljanje »veščin 21. stoletja«? Kateri so trendi pri vrednotenju veščin 21. stoletja z uporabo IKT.
3. Katere so prednosti in premisleki pri uvajanju e-listovnikov?
4. Katere so ključne politične odločitve in ukrepi za implementacijo (akcijski načrti) znotraj politik EU, ki so relevantni za uvedbo e-listovnikov v razrede? Katera so glavna področja, na katerih lahko opazujemo rabo e-listovnikov v šolski praksi.

Vsa od navedenih vprašanja imajo tako teoretični kot praktični vidik. Na koncu Pregleda politik so zbrana priporočila, ki so nastala na podlagi pregleda literature. Celovito verzijo tega poročila lahko najdete na spletni strani www.eufolio.eu (v angleščini).

I. Definicija e-listovnika in njegovih funkcij

Za namene tega pregleda smo analizirali 14 definicij e-listovnika. Vse definicije so v celoti na voljo v integralni verziji dokumenta **EUfolio – Pregled politik in praks**. Analiza je pokazala, da:

- se te definicije nanašajo na več tipov e-listovnikov, glede na njihov namen;
- so e-listovniki so opredeljeni tako kot produkt kot tudi kot proces (oziroma kot kombinacija obojega, kar naj bi bil temelj za primerno definicijo);
- različni konteksti temeljijo na različnih definicijah e-listovnikov, glede na prakse rabe in njihov razvoj.

Analiza definicij e-listovnika je razkrila, da obstaja več ključnih elementov značilnih za e-listovnike, ki se pojavljajo v vseh definicijah:

- Avtorstvo je lastništvo (e-listovnik pripada tistemu, ki ga je ustvaril, učencu ali učitelju);
- Organizirana vsebina (e-listovnik je urejen na kontekstuliziran in strateški način);
- Selektivna izbira (vsebina e-listovnika je zbirka, ustvarjena z namenom dokumentiranja in ilustriranja učenja);
- Artefakti (e-listovniki vsebujejo avtentične artefakte, ki služijo kot dokaz učenja in razvoja kompetenc);
- Refleksija (v vseh tipih e-listovnikov učeči se reflektira svoje učenje);
- Digitalna oblika (omogoča uporabo digitalnih artefaktov, ki so prilagodljivi, enostavno jih je mogoče hraniti in jih predstaviti različnim občinstvom, ki jih izbere učenec).

V projektu EUfolio smo izbrali naslednjo definicijo:

E-listovnik je dinamično digitalno delovno okolje v lasti učenca¹, v katerem lahko učenec zbere svoje učenje, svoje zamisli, dostopa do svojih zbranih izdelkov, reflektira svoje učenje, ga deli z drugimi, zastavlja učne cilje, išče povratne informacije in demonstrira svoje učenje in dosežke.

Pripombe k definiciji in pojasnila k pojmom in vlogam deležnikov:

- *Digitalno delovno okolje* je okolje za učenje. Pojme implicira aktivno učenje (t.j. aktivno udeležbo učencev). Pojem delovno okolje vključuje tudi pogled, da se posameznik lahko dela na e-listovniku loti na mnogotere načine, na primer v sodelovanju z drugimi. Digitalno delovno okolje (ang. »digital

¹ Učenec je v tem primeru generični pojem za učečega se posameznika in vključuje udeležence na vseh stopnjah in oblikah izobraževanja, tako formalnih kot neformalnih.

workspace») je zakoreninjeno tudi v pojmovniku računalniškega programiranja ob tem pa simbolizira prostor začasnega shranjevanja digitalnih izdelkov. E-listovnik je v lasti učenca, ki ima nadzor nad njegovo vsebino, nad tem komu omogoči dostop do te vsebine in na kakšen način, vključno s tem, kako svoje delo odda učitelju.

■ Učiteljeva vloga pri delu z e-listovniki je še vedno pomembna – če ne še bolj pomembna kot sicer. Učitelj podpira učenca pri postavljanju in spremljanju učnih ciljev, načrtovanju strategij za doseganje ciljev, razvoju kriterijev uspeha, pri zbiranju dokazov učenja ter pri refleksiji in evalvaciji učenja...

■ Refleksija in sodelovanje v učenju: Čeprav so e-listovniki povsem pod nadzorom učenčev, e-listovnih ni intimni dnevnik. Do njih lahko dostopa široka publika v skladu z izobraževalnimi zahtevami, na primer učitelji, sošolci ali starši. Uporaba e-listovnikom lahko učiteljem omogoči nove vpoglede v proces učenja. Učitelji z integracijo e-listovnikov v poučevanje in učenje ustvarjajo priložnost za uporabo širokega nabora izobraževalnih pristopov.

Poglobljena predstavitev funkcij e-listovnika je podana v dokumentu **EUfolio: Generična Functionalna Specifikacija**. Na podlagi pregleda literature, na katerem temelji ta pregled politik in praks, lahko povzamemo naslednje bistvene funkcije e-listovnikov, njihov konkretni pomen pa se seveda spreminja v skladu s kontekstom rabe e-listovnika:

- demonstracija učenja;
- proces učenja (razvoj, formativno spremljanje);
- produkt učenja (poučevanje in učenje, sumativno spremljanje).

Vendar je tudi e-listovnike, ki so bili ustvarjene – na primer – za formalno ocenjevanje v kontekstu šole, mogoče transformirati v katerikoli drug tip e-listovnika, saj namreč temeljijo na repozitoriju artefaktov, ki so rezultati učenja, in ki jih je mogoče preurediti, če se namen e-listovnika spremeni.

II. E-listovnik kot orodje za razvijanje in spremljanje veščin 21. stoletja

E-listovnik je idealno orodje za vrednotenje zbranega dela učencev in so tako še posebej močni na področjih komunikacije v maternem jeziku, komunikacije t tujih jezikih, kulturnega zavedanja in izraza. Ker gre za digitalna orodja, ki temeljijo na tehnologijah spleta 2.0, so prav tako zelo primerni za razvijanje IKT veščin in vključevanje produktov učenja, ki so bili izdelani z različnimi IKT orodji (npr. orodji za prezentacije, pa podcasti, videi ipd.). E-listovniki tako ustvarijo bogat kontekst, v katerem je mogoče vzpostavljati in dokumentirati učenje skozi delovni proces in z ustvarjenimi artefakti, hkrati pa e-listovniki omogočajo samo ocenjevanje, ocenjevanje med vrstniki in pa učiteljevo povratno informacijo in ocenjevanje. Proces e-listovnika zahteva in pri učencu razvija dodatne veščine za sodelovanje, reševanje problemov, kritično mišljenje, avtonomno učenje, sprejemanje odločitev in učinkovito komunikacijo.

Do sedaj je bila večina implementacij e-listovnikov izvedena v visokošolskem izobraževanju. Primeri uvajanja e-listovnikov med študenti pedagoških fakultet so dobro dokumentirani. Čeprav je v literaturi najti relativno o rabi e-listovnikov v osnovnih in srednjih šolah, je mogoče zaslediti rabo e-listovnikov v nekaterih evropskih šolah kot orodja namenjenega podpori formativnemu in sumativnemu ocenjevanju kreativnih produktov učenčevega šolskega dela. Vendar je velik del takšnih implementacij rezultat učiteljskih iniciativ ne pa širših izobraževalnih politik.

III. Prednosti in slabosti pri uvajanju e-listovnikov

Kljub temu, da so v akademski literaturi e-listovniki omenjeni predvsem kot orodje za spremljanje veščin 21. stoletja, je njihov vpliv na proces poučevanja in učenja precej širši. Vendar pa imajo e-listovniki tako kot tudi druge tehnologije, svoje prednosti in slabosti.

prednosti e-listovnikov lahko zberemo v naslednjih točkah:

- ustvarjanje e-listovnika pripomore k razvoju veščin rabe multimedijskih tehnologij;
- e-listovniki omogočijo podrobne vpogled v učenčevo učenje in kompetence;
- olajšajo izmenjavo idej in povratnih informacij;
- učence spodbudijo, da reflektirajo svoje delo in premislek, zakaj so se odločili, da posamezen izdelek vključijo v svoj e-listovnik;
- učencem omogočijo, da so na svoje delo ponosni, dajo jim občutek, da so sami nekaj dosegli in občutek zadovoljstva;
- e-listovniki učence aktivno vključijo v proces evalvacije in ocenjevanja;
- v e-listovnike je mogoče vključiti številne vrste artefaktov (produktov učenja);
- e-listovnike je mogoče preprosto vzdrževati, urejati in posodabljeni;
- e-listovnike je mogoče enostavno »prenašati«, deliti z drugimi in enostavno prestaviti v nov sistem ali v novo delovno okolje;
- do e-listovnika posameznega učenca zlahka dostopajo številni drugi ljudje (s skladi s pravili, ki jih določijo lastnik e-listovnika), dejansko si ga lahko ogleda občinstvo po vsem svetu;
- enostavno jih je mogoče organizirati, omogočajo iskanje po vsebini;
- enostavno in učinkovito jih je mogoče hraniti;
- e-listovniki so poceni, nizki so predvsem stroški njihove reprodukcije, upoštevati pa je treba začetne stroške vzpostavitve sistema in stroške programske in strojne opreme (oz. relevantnih storitev, npr. v oblaku);
- možno jih je standardizirati preko regionalnih in nacionalnih meja;
- vanje je mogoče vgraditi orodja za varovanje zasebnosti.

Izzivi povezani z rabo e-listovnikov so:

- velika delovna obremenitev – še posebej za učiteljev (manj pri učnih pripravah, izrazito pa pri spremljanju dejavnosti v e-listovnikih učencev);
- potreba po dodatnih orodjih, ki učence in učitelje podpirajo pri spremljanju napredka in dosežkov učenju;
- obvladanje IKT veščin tako pri učencih kot pri učiteljih (te veščine so predpogoj za delo z e-listovniki);
- strojna oprema (šole morajo biti primerno opremljene z računalniki ali tablicami, če je domača naloga povezan z rabo e-listovnika, potem mora biti zagotovljeno, da lahko vsi učenci to nalogo opravijo na primerni napravi);
- zanesljiva internetna povezava (e-listovniki so običajno na spletu);
- vprašanja zasebnosti in podatkovne varnosti

Pri implementaciji e-listovnikov obstaja več premislekov, ki jih je treba upoštevati:

- obstoječe prakse poučevanja (in/ali nujna strokovna podpora oziroma usposabljanje za učitelje);
- zagotavljanje kvalitete;
- pravna vprašanja;
- zagotavljanje podpore in nadaljni razvoj;
- indikatorji uspešnega uvanjanje e-listovnikov in rezultati učenja.

IV. E-listovniki – pregled politik in praks

Evropska komisija sprejema e-listovnik predvsem kot orodje za spremljanje, vprednotenje in priznavanje veščin in kompetenc, še posebej transverzalnih kompetenc (kritično mišljenje, kreativnost) in kot orodje za sodelovanje, samo- in medvrstniško ocenjevanje. V osnovnem in srednjem izobraževanju v Evropi dobivajo e-listovniki vse večjo pozornost in pomen. Kljub temu pa večina evropskih držav nima sprejetih političnih usmeritev glede e-listovnikov. E-listovnik je običajno vključen v usmeritve glede IKT ali v druge uradne dokumente, ki se nanašajo na področja ocenjevanja učnih dosežkov, učenja jezikovnih veščin, izvenkurikularne dejavnosti učencev in profesionalni razvoj učiteljev, pa v načrte uvajanja IKT itd. Raba e-listovnikov večinoma temelji na iniciativi institucij ali pa

gre za posamične pilotne projekte. Nekatere lokalne in regionalne iniciative kažejo na e-listovnike kot pristop v vseživljenjskem učenju.

V akademski literaturi so e-listovniki prepoznani kot koristno orodje v osnovnem in srednjem izobraževanju. E-listovnik je koristno orodje za spodbujanje učenčeve motivacije:

- učenci, ki so ustvarjali e-listovnike so imeli pomembno višje ocene in stopnjo prehodnosti kot podobna skupina učencev, ki e-listovnika niso uporabljali;
- aktivna udeležba učencev v procesu ustvarjanja svojih e-listovnikov učence motivira iz več razlogov: svoje izdelke imajo v lasti in so zanje odgovorni; zlahka dobijo povratno informacijo; učenje, ki poteka po poti samo-odkrivanja in samorefleksije postane smiselno.

E-listovnik vpliva na razvoj veščin:

- učenčevo izboljšano razumevanje zapisanega;
- postavljanja ciljev;
- reševanja problemov;
- zbiranja podatkov;
- sodelovanja in interakcije z vrstniki;
- pismenosti učencev;
- samouravnane učenja.

Priporočila za politike

- Spodbujanje razvoja IKT okolij in orodij, ki celovito podpirajo kurikulum (IPTS, 2013)
- Spodbujanje razvoja IKT okolij in orodij, ki učiteljem omogočajo, da hitro, enostavno in fleksibilno ustvarijo elektronska okolja za učenje in ocenjevanje »po meri«. Odprtokodna orodja, ki jih lahko učitelji prilagodijo svojim učnim stilom in potrebam učencev naj bodo bolj promovirana. Učitelji naj bodo vključeni v razvoj teh orodij, spodbu pa naj se jih tudi, da ta orodja sami naprej razvijajo, širijo, prilagajajo in dopolnjujejo (IPTS, 2013).
- Spodbujanje učiteljev k mreženju in izmenjavi dobrih praks. Mnoge z IKT podprte prakse vrednotenja v šolah promovira majhna skupina učiteljev, ki se entuziastično in kritično lotevajo uvajanja IKT v vrednotenje. Pri uvajanju teh praks v splošno šolsko prakso pa tudi za vzpostavljanje primerov dobre prakse, je nujno, da ti učitelji dobijo boljše podporo in spodbudo, da svoje izkušnje delijo z drugimi in da vzpostavijo načine medsebojne podpore med učitelji. (IPTS, 2013)
- Vzpostavljanje spodbud za raziskave in razvoj obetavnih tehnologij za vrednotenje ključnih kompetenc (IPTS, 2013)
- Scenariji kot orodje za podporo procesu sprejemanja odločitev. Vodstva šol, načrtovalci e-učenja, oblikovalci politik bi vsi lahko imeli korist od teh vrst scenarije, da bi boljše razumeli, kaj je dejansko mogoče doseči z e-listovniki (EUN, 2005).

Prednosti e-listovnika je mogoče povsem izkoristiti samo, če lahko posameznik gradi in ustvarja svoj e-listovnik kjerkoli, kadarkoli in za katerikoli namen. Čeprav je e-listovnik mogoče razvijati izolirano, na primer samo v enem razredu ali celo samo pri enem predmetu (npr. IKT), so koristi e-listovnika v takem scenariju omejene. Bolj celosten pristop podpira rabo e-listovnika kot orodja za vseživljenjsko učenje skozi različne izobraževalne ustanove, delovna mesta ter sfere formalnega in neformalnega učenja. Tak pristop je mogoč na različnih nivojih: ozemeljsko (nacionalno, regionalno, na nivoju mest ali naselij) ali pa sektorsko (šole, univerze, poklicno izobraževanje ali druge organizacije) (EifEI, 2009).

Literatura citirana v kratki verziji

Popoln seznam virov je na voljo v polni verziji dokumenta EUfolio – pregled politik in praks
EACEA (2011). European Commission Key Data on Learning and Innovation through ICT at School in Europe 2011. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/129en.pdf
EifEI (2009). *ePortfolio – a European Perspective. A report on ePortfolio readiness and state of the art in technology and practice.* http://www.cde-pc.it/documenti/ave_eportfolio.pdf

EUN (2005). report *National policies and case studies on the use of portfolios in teacher training*.
http://www.eun.org/c/document_library/get_file?uuid=a7d4069c-9e37-4264-9d6f-af858f21031c&groupId=43887

IPTS (2013). The use of ICT for the Assessment of Key Competences, JRC Scientific and Policy Reports, EUR 25891. <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/publications/pub.cfm?id=5719>